

การศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ A Study of Guidelines in Solid Waste Management within Buriram Municipality

วิฑูร เอียการนา^{1*} ดิฐา แสงวัฒนะชัย²

Witoon laekarnna^{1*} Dita Sangwatanachai²

Received: May 12, 2020

Revised: July 10, 2020

Accepted: October 29, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาที่ทำให้เกิดขยะมูลฝอย ปัจจัยการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ และเพื่อเสนอแนวทางและวิธีการจัดการขยะมูลฝอยเหมาะสมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การปฏิบัติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสังเกตการณ์สำรวจเส้นทาง แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จาก 18 ชุมชน ชุมชนละ 20 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 360 คน เพื่อตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลด้วยการคำนวณค่าร้อยละ จากนั้นนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการบรรยาย และสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 28 คน เพื่อตอบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และใช้การตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่ทำให้เกิดขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ คือ การขยายตัวของเมือง การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน จนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางกายภาพของโครงสร้างเมือง ปัจจัยการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ประกอบด้วย นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอย การสนับสนุนการจัดการขยะแบบครบวงจร กระบวนการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง เช่น การคัดแยกขยะที่ครัวเรือน การคัดแยกขยะจากเจ้าหน้าที่ประจำรถเก็บขนขยะ และการคัดแยกขยะจากบริเวณสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ส่วนกิจกรรมอย่างอื่น เช่น การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำ ธนาคารขยะ หอดผ้าป่าขยะรีไซเคิล ฯลฯ สำหรับการเสนอแนวทางและวิธีการจัดการขยะมูลฝอยเหมาะสมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ นั้น เทศบาลควรมีการเตรียมข้อมูลเชิงลึก เช่น การบันทึกฐานข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะที่เป็นปัจจุบันตลอดเวลาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เพื่อเอื้ออำนวยต่อการค้นคว้าหาข้อมูลให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การจัดการขยะมูลฝอย ปัญหาขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วม

^{1*} สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

E-mail : laekarnna@gmail.com

¹ Urban and Environmental Development, Faculty of Architecture, Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University

² Assistant Professor, Faculty of Architecture Urban Design and Creative Arts, Mahasarakham University, Advisor.

Abstract

This research was aimed at studying the problem of waste, the factors behind the management of solid waste in Buriram Municipality, and making the appropriate guidelines and approaches for solid waste management in Buriram Municipality. The research tools comprised an observation form for the route survey, a questionnaire, and a semi-structured interview form. The population completing the questionnaire consisted of 360 people, 20 from each of the 18 communities, in the area of Buriram Municipality, Muang District, Buriram Province. The data were analyzed into percentages and the results reported in a descriptive report. In addition, the sample group of 28 participants were selected by the purposive random method and interviewed by using the semi-structured interview. And analytic induction was used for data from interview.

The research results revealed that the problem of the solid waste problem in Buriram Municipality arises from urban growth and change of land use pattern with impact arising on the physical changes of the urban structure. The management of solid waste of the Municipality involves the solid waste disposal policy, support of complete-cycle solid waste management, participatory creation and community participation, continuous promotion and support for the community to screen solid waste, i.e., at households, by dust collecting workers, and at the disposal ground. Other activities include making compost and liquid fertilizer, setting a garbage bank, merit making from recycled wastes, etc. From the research results, the guidelines for the Municipality's solid waste management have been made. It is recommended that in-depth information be prepared such as the up-to-date record of database in the management and operations of solid waste disposal, which would enable effective information retrieval.

Keywords: Solid waste management, solid waste problem, participation

บทนำ

ในช่วงที่ผ่านมาพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์มีการขยายตัวของเมืองอันเกิดจากกระแสความเปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัตน์ จังหวัดบุรีรัมย์ได้มีการสร้างภูมิทัศน์ (Landmark) ให้เกิดขึ้นในจังหวัด ได้แก่ เลาเพลินบุรีรัมย์ สนามฟุตบอลไอโอมบายสเตเดียม และยังมีสนามข้างอินเตอร์เนชั่นแนลเซอกิต สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ส่งผลให้เกิดมลภาวะต่าง ๆ จากผู้คนที่เข้ามาท่องเที่ยวและพักอาศัยใช้ชีวิตอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์ อาทิ น้ำเสีย มลพิษทางอากาศรวมถึงขยะมูลฝอย ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะต้องมีมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาารองรับไว้ อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งยังขาดการประสานและบูรณาการในการพัฒนาเมืองร่วมกัน ทำให้เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ต้องแบกรับภาระปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปริมาณขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลที่เพิ่มมากขึ้น (สำนักงานเทศบาลเมืองบุรีรัมย์, 2562)

จากข้อมูลสถิติของปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ที่มีการนำเข้าสู่ระบบกำจัดขยะ พบว่าตั้งแต่ปี 2560 ปริมาณขยะมูลฝอยที่เข้าสู่ระบบกำจัดของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ มีปริมาณลดลงอย่างต่อเนื่อง

แต่เนื่องจากหน่วยงาน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ใกล้เคียงได้ขอความอนุเคราะห์นำขยะมูลฝอยมาร่วมกำจัดเพิ่มมากขึ้น จากเดิมมีเพียง 7 แห่ง ปัจจุบันเพิ่มขึ้นเป็น 16 แห่ง ส่งผลให้การดำเนินการฝังกลบขยะมูลฝอยที่จากเดิมการออกแบบบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยให้สามารถรองรับขยะได้ 5-6 ปี แต่การดำเนินการดังกล่าวทำให้พื้นที่ฝังกลบขยะมีมูลฝอยเต็มก่อนแผนที่วางไว้ แม้ว่าเทศบาลเมืองบุรีรัมย์จะมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยพื้นที่ 100 ไร่ ซึ่งที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ และมีระบบการกำจัดขยะมูลฝอยโดยการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) ด้วยวิธีฝังกลบบนพื้นที่ (Area Method) ก็ตาม (สุพรรณษา จิราภานุสรณ์ และฉัตรชัย โชติษฐยางกูร, 2561) นอกจากนี้เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ยังมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง มีการขยายความเป็นเมืองกระจายไปหลายพื้นที่ตามบทบาทและความสำคัญของแต่ละชุมชน จึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรหลั่งไหลเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์มากขึ้น ทำให้จังหวัดบุรีรัมย์มีความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนประชากร ดังนั้น วิกฤตปัญหาขยะมูลฝอย จึงถือว่าเป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากปัญหาดังกล่าวทวีความรุนแรงมากขึ้นทั้งด้านปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้นรวมทั้งสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้องยังคงไม่ได้รับการปรับปรุงรวมทั้งในสังคมเมืองที่มีการขยายตัวสูงตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น และการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดการบริโภคเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยในสังคมเมืองเพิ่มขึ้นตามไปด้วย (กรมควบคุมมลพิษ, 2561)

จากสถานการณ์และสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ เพื่อนำแนวทางที่ได้ไปแก้ไขปัญหการจัดการขยะมูลฝอยให้เกิดความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นำไปสู่การเสนอทางเลือกและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการกับขยะในเขตพื้นที่ศึกษาในอนาคต ตลอดจนขยายผลไปสู่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาที่ทำให้เกิดขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์
3. เพื่อเสนอแนวทางและวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำไปปฏิบัติ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัญหาที่ทำให้เกิดขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ โดยได้ทำการศึกษาและจำแนกข้อมูลปฐมภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีเนื้อหารายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเมืองและการขยายตัวของเมือง แนวคิดการขยายตัวของเมืองต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน และแนวคิดการจัดการขยะมูลฝอย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จาก 18 ชุมชน จำนวน 14,413 ครัวเรือน (สำนักงานทะเบียนเทศบาลเมืองบุรีรัมย์

ณ มีนาคม 2563)

2) กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (Quota Sampling) และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จาก 18 ชุมชน ชุมชนละ 20 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 360 คน เพื่อตอบแบบสอบถาม (Questionnaire)

3) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 28 คน เพื่อตอบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

3.1) ข้าราชการส่วนการเมือง เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จำนวน 2 คน ได้แก่ นายกเทศมนตรี และรองนายกเทศมนตรี หรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมาย

3.2) ข้าราชการส่วนท้องถิ่น เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม หรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมาย

3.3) เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จำนวน 6 คน

3.4) ผู้นำชุมชน เขตพื้นที่ของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ทั้ง 18 ชุมชน จำนวน 18 คน
ขอบเขตด้านพื้นที่ ชุมชนเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 18 ชุมชน

ภาพที่ 1 แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภททำกฎกระทรวง
ที่มา : สำนักงานเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ (2562)

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยการศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้มีการกำหนดหัวข้อที่จะทำการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิด ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ จัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการบรรยาย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

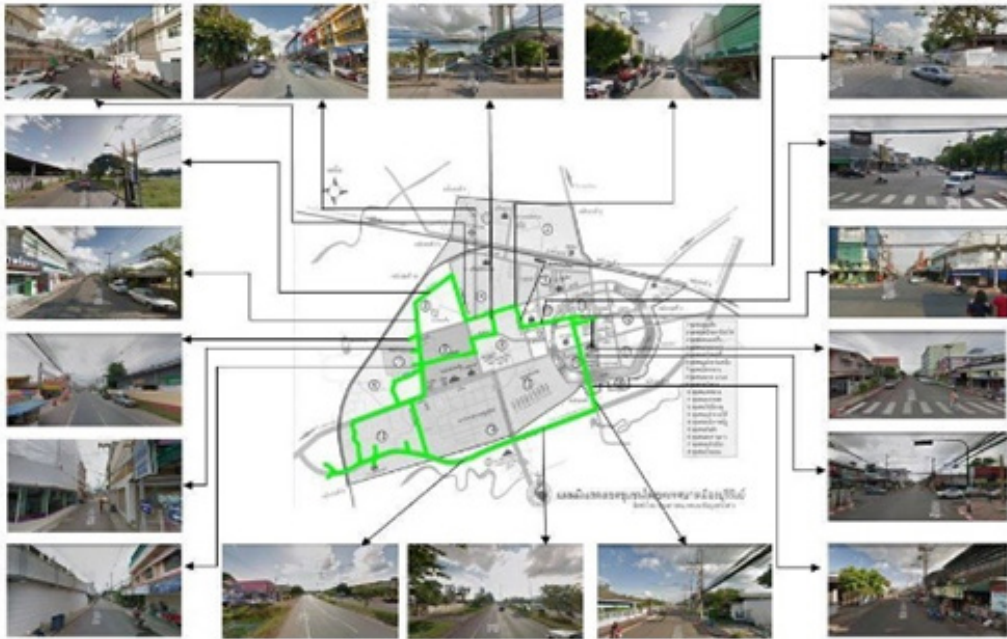
การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามการศึกษาแนวทางการจัดการขยะภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ข้อมูลสถานภาพทั่วไป พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา (ม.1 – ม.6) ประกอบอาชีพค้าขาย/กิจการส่วนตัว อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ปัญหาที่ทำให้เกิดขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย พบว่า ส่วนใหญ่จะใส่ถุงพลาสติกแล้วนำไปทิ้ง (ร้อยละ 75.80) ภาชนะเก็บขยะมูลฝอยส่วนใหญ่ไม่มีฝาปิด (ร้อยละ 77.50) ภาชนะสำหรับเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยเป็นแบบถังพลาสติก (ร้อยละ 43.10) ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเก็บรวบรวมขยะ (ร้อยละ 79.40) ครั้วเรือนมีส่วนร่วมจัดทำแผนงานและโครงการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย การชักชวนร่วมเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย (ร้อยละ 24.42) โดยเทศบาลเป็นผู้มาเก็บรวบรวมขยะ (ร้อยละ 60.30) ชุมชนมีจุดสถานีย่อยเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย (ร้อยละ 62.20) ครั้วเรือนมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยในชุมชน (ร้อยละ 71.10) เทศบาลรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และชุมชนแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนการเก็บรวบรวมขยะในชุมชน (ร้อยละ 76.40) เทศบาลมีบทบาทสำคัญในการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย (ร้อยละ 77.20) ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือกับเทศบาลในการจัดการขยะมูลฝอย เพราะผู้รับผิดชอบงานของเทศบาลขาดความรับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอย (38.23) ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย พบว่า ส่วนใหญ่ชุมชนไม่มีการตั้งถังขยะแยกประเภท (ร้อยละ 49.20) ครั้วเรือนทำการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปกำจัดเพื่อนำขยะมูลฝอยบางส่วนไปขาย (ร้อยละ 45.80) สะดวกต่อการกำจัดและลดมลภาวะ (ร้อยละ 35.60) ขยะมูลฝอยในครั้วเรือนส่วนใหญ่เป็นเศษอาหาร ผัก ผลไม้ (ร้อยละ 59.44) และเศษกระดาษ (ร้อยละ 11.67) ในบริเวณที่ชุมชนตั้งถังขยะไว้ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่จะไม่ได้ทิ้งตามประเภทถัง (ร้อยละ 43.10) ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการคัดแยกขยะมูลฝอยของเทศบาล (ร้อยละ 72.80) เทศบาลมีบทบาทสำคัญในการคัดแยกขยะมูลฝอย (ร้อยละ 78.30) ครั้วเรือนมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการ การแก้ไขปัญหา การกำหนดปัญหาความต้องการ เพื่อจัดทำแผนงานและโครงการเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยเสนอต่อเทศบาลในส่วนของการมีส่วนร่วม

ร่วมในการประชุม แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 30.12) ด้านการขนถ่ายและการขนส่ง พบว่า ภายในชุมชนไม่มี สถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย (ร้อยละ 52.20) มีจุดบริการขนถ่ายขยะภายในชุมชน (ร้อยละ 81.70) รูปแบบการ ดำเนินการที่สถานีขนถ่ายมูลฝอยเทศบาลลงทุนและดำเนินการเอง (ร้อยละ 53.30) การขนถ่ายและการขนส่งขยะ มูลฝอยอยู่ไม่ไกลจากชุมชน (ร้อยละ 54.70) การสัญจรของการขนถ่ายและการขนส่งสามารถเข้าถึงชุมชนมีความ สะดวก (ร้อยละ 82.80) ไม่มีปัญหาในการดำเนินการจัดการที่สถานีขนถ่ายมูลฝอย (ร้อยละ 90.80) รถขนขยะที่ให้ บริการในชุมชนมีขนาดใหญ่ (ร้อยละ 34.20) การให้บริการของรถขนขยะครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน (ร้อยละ 63.90) การให้บริการเก็บมูลฝอยของรถขนขยะในชุมชนจำนวน 1 เที่ยวต่อวัน (ร้อยละ 68.00) การขนถ่ายและ การขนส่งเป็นรูปแบบรถขนขยะจะเก็บขยะจากจุดกำเนิดขยะจนเต็มรถ และทำการขนถ่ายและขนส่งไปยังสถานที่ กำจัดขยะแบบเที่ยวต่อเที่ยว (ร้อยละ 76.10) ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่า เหตุผลส่วนใหญ่ที่ครัวเรือนต้อง กำจัดขยะเองเพราะสะดวกสบาย (39.70) ครัวเรือนมีการกำจัดขยะมูลฝอยทุกวัน (ร้อยละ 65.80) กรณีที่ครัว เรือนมีการกำจัดขยะมูลฝอยเอง จะกำจัดโดยวิธีเทกองรวมกันแล้วเผา (ร้อยละ 34.40) และต้องการให้เทศบาล กำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ (ร้อยละ 42.50) เทศบาลมีบทบาทสำคัญในการกำจัดขยะ มูลฝอย (ร้อยละ 86.40) เทศบาลมีการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากการ กำจัดขยะมูลฝอยในชุมชน (ร้อยละ 81.70) ครัวเรือนมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในการจัดการการแก้ไขปัญหา การ กำหนดปัญหาความต้องการ เพื่อจัดทำแผนงานและโครงการเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยเสนอต่อเทศบาลใน เรื่องมีส่วนร่วมในการชักชวนผู้อื่นให้มาร่วมกันกำจัดขยะมูลฝอย (ร้อยละ 33.87) และมีส่วนร่วมในการประชุม แสดงความคิดเห็น (ร้อยละ 23.17) การวางผังชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยในเขต เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ด้านการขยายตัวของเมือง พบว่า มีการขยายตัวของชุมชนในเรื่องที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 62.04) และอาคารพาณิชย์ (ร้อยละ 28.22) มีการขยายตัวของอาคารสิ่งก่อสร้างขึ้นจำนวนมาก (ร้อยละ 84.20) การขยาย ตัวของอาคารสิ่งก่อสร้างในชุมชนแสดงถึงปัญหาด้านขยะมูลฝอยมากที่สุด (ร้อยละ 28.47) ชุมชนมีมาตรการทาง ผังเมือง เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย (ร้อยละ 70.60) ชุมชนมีการขยายตัวหรือแนวโน้มที่แสดงถึง การสูญเสียพื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 56.40) ด้านการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ ที่ดิน พบว่า ชุมชนมีการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนรวมกลุ่มต่อเนื่องหนาแน่น (ร้อยละ 60.80) มีการวางและจัดทำ ผังเมืองรวม การจัดบริการสาธารณะในชุมชน (ร้อยละ 65.80) และชุมชนมีแนวโน้มว่าจะเกิดเขตเศรษฐกิจด้าน อุตสาหกรรมขึ้น (ร้อยละ 55.60) พื้นที่ในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากการเกษตรไปเป็น พื้นที่ใช้สอยเชิงพาณิชย์ (ร้อยละ 69.40) การขยายตัวของชุมชน ทำให้ในชุมชนเกิดปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอย (ร้อยละ 44.63) น้ำเสีย (ร้อยละ 28.78) และการระบายน้ำ (ร้อยละ 26.59) ด้านรูปแบบทางกายภาพของ โครงสร้างเมือง พบว่า ปัจจัยการกระจายตัวของประชากรเป็นผลกระทบที่ก่อให้เกิดปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมา กขึ้น (ร้อยละ 32.51) รองลงมา คือ ขนาดของเมือง (ร้อยละ 23.77) และลักษณะการกระจายตัวของอาคาร (ร้อยละ 23.50) การเข้าถึงของประชากรและการเข้ามาเพื่ออยู่อาศัยในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบุรีรัมย์นั้น เทศบาลเมือง บุรีรัมย์ควรมีการสำรวจพื้นที่เทศบาลเมืองบุรีรัมย์เพื่อทำความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ลักษณะ โครงสร้างของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ (ร้อยละ 85.80) พื้นที่ในการขนส่งและขนถ่ายขยะมูลฝอยทั้ง 18 ชุมชน กำลัง ประสบปัญหาในข้อสถานีกำจัดมีพื้นที่ในการกำจัดไม่เพียงพอ (ร้อยละ 23.89) จากรูปแบบทางกายภาพของ โครงสร้างเมืองของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมไปเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินมากที่สุด คือ แบบที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 42.86) รองลงมา คือ

หมู่บ้านจัดสรร (ร้อยละ 28.15) และอาคารพาณิชย์ (ร้อยละ 9.45) เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ควรมีการพัฒนาแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสมกับโครงสร้างเมือง ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตของคนในชุมชน (ร้อยละ 94.70)

ภาพที่ 3 รูปแบบการขยายตัวของชุมชน

ส่วนที่ 2 ปัจจัยการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ : ข้อมูลการศึกษาแนวทางการจัดการขยะภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ผลจากการสัมภาษณ์ข้าราชการการเมืองและข้าราชการส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า ปัจจัยการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์เกิดจากองค์กร/ผู้บริหารของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์เข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ลักษณะโครงสร้างของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ดังนั้นนโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ให้การสนับสนุนการจัดการขยะแบบครบวงจร มีกระบวนการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้มีการจัดทำกิจกรรมที่หลากหลายเกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะ มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเทศบาลได้มีการเตรียมความพร้อมในการรองรับการขยายเมืองและจำนวนประชากร รวมไปถึงปริมาณขยะที่จะเพิ่มขึ้นด้วย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการสังเกตการณ์สำรวจเส้นทางจัดการขยะภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ พบว่า แหล่งที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ทั้ง 18 ชุมชน ส่วนมากจะเกิดจากประชากรแฝงที่เข้ามาในรูปแบบของนักเรียน นักศึกษา ผู้เข้ามาทำงานทั้งภาครัฐ และเอกชน ส่วนความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ชุมชน พบว่า ในพื้นที่ชุมชนมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ถึงขยะของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์มีการตั้งวางถังขยะสีน้ำเงิน ขนาด 200 ลิตร ในจุดที่กำหนดไว้สำหรับทิ้งขยะ ไม่มีถังแยกขยะ และไม่มีขยะตกค้างบริเวณพื้นที่สาธารณะ ถนน ขอยหรือขยะตกค้างบริเวณบ้านเรือน/ร้านค้า สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานคือ รถเก็บขนขยะที่มีสภาพเก่าชำรุด ต้องซ่อมแซมบ่อย ส่งผลต่อการปฏิบัติงานเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย

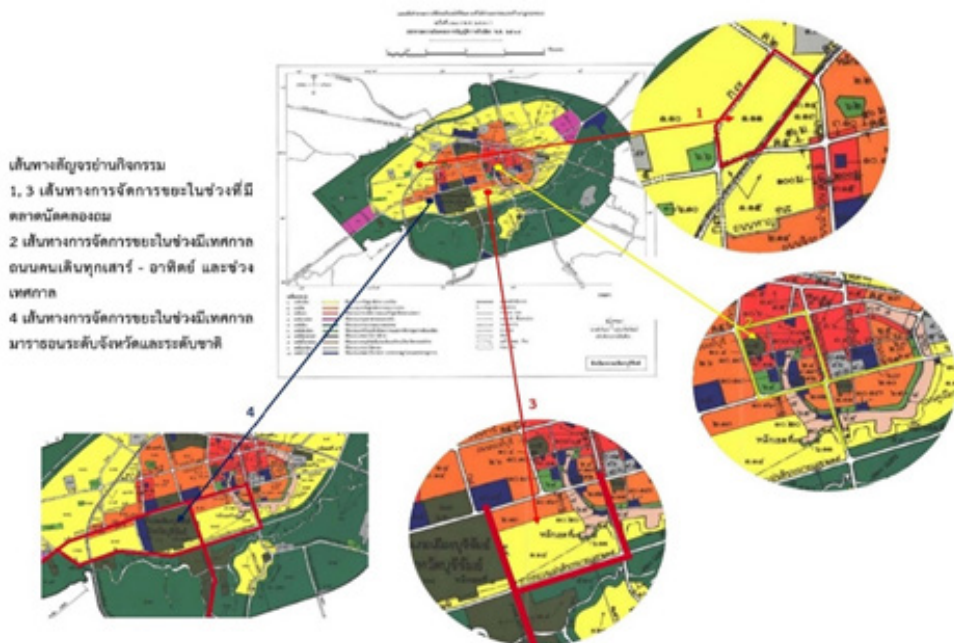
สรุป

จากการศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย การขนถ่ายและการขนส่ง และการกำจัดขยะมูลฝอย ไม่ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ สำหรับการวางผังชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ พบว่า การขยายตัวของเมือง ทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยมากที่สุด เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากการเกษตรไปเป็นพื้นที่ใช้สอยเชิงพาณิชย์ อันเนื่องมาจากแนวโน้มในการเกิดเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรมในชุมชน รูปแบบทางกายภาพของโครงสร้างเมืองจึงมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินไปเป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยมากที่สุด ส่งผลให้รูปแบบทางกายภาพของโครงสร้างเมืองเปลี่ยนไป เกิดการกระจายตัวของประชากรไปยังชุมชนต่าง ๆ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ สถานประกอบการ ร้านค้า ส่งผลต่อการเกิดปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น จึงสรุปได้ว่า การวางผังชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมในส่วนการขยายตัวของเมือง การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน และรูปแบบทางกายภาพของโครงสร้างเมืองทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยของการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์

อภิปรายผล

ปัญหาที่ทำให้เกิดขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย ไม่พบปัญหาในการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย เนื่องจากประชากรในชุมชนมีการเก็บขยะใส่ถุงพลาสติกแล้วนำไปทิ้งในถังพลาสติกแบบไม่มีฝาปิดที่จุดสถานีย่อยที่กำหนดไว้ จากนั้นเทศบาลจะมากับรวบรวมขนขยะไป เนื่องจากการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยเป็นกิจกรรมการกำจัดแหล่งกำเนิดขยะตั้งแต่ต้น และเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่งในการจัดการขยะมูลฝอย สอดคล้องกับการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยของกรมควบคุมมลพิษ (2547) ว่า ในการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยนั้นควรมีจุดรวบรวมขยะมูลฝอยขนาดเล็กย่อย เพื่อสะดวกในการเก็บรวบรวมและประหยัดจึงต้องมีการตั้งจุดรวบรวมขยะมูลฝอยขึ้น โดยจุดรวบรวมขยะมูลฝอยจะกำหนดไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ ได้แก่ หมู่บ้าน โรงอาหาร การคัดแยกขยะมูลฝอย ไม่พบปัญหาในการคัดแยกขยะมูลฝอย ในชุมชนจะมีการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนเพื่อนำขยะมูลฝอยบางส่วนไปขาย และขยะส่วนใหญ่เป็นขยะอินทรีย์ เช่น เศษอาหาร ผัก ผลไม้ และเศษกระดาษ ซึ่งสะดวกต่อการกำจัดและลดมลภาวะ สาเหตุที่ประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญกับการคัดแยกขยะมูลฝอย เนื่องจากมองเห็นว่าเป็นการลดปริมาณขยะของครัวเรือนให้ลดลงและนำขยะที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าสร้างรายได้เสริมให้แก่ครอบครัวได้ สอดคล้องกับกิตติ วิชาวรงค์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งสะเดา ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ประชาชนมีการคัดแยกขยะแต่ละประเภทและมีการนำส่วนที่ขายได้ไปจำหน่ายที่ร้านของเก่าเพื่อเป็นการสร้างรายได้และสอดคล้องกับศุภกร แสงราช (2552) ที่ศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเขตเทศบาลเมืองแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย พบว่า ขยะมูลฝอยในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นประเภทเศษอาหาร ผัก ผลไม้ โดยทำการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปกำจัดเพื่อนำขยะมูลฝอยบางส่วนไปขาย ในชุมชนมีการตั้งถังขยะแยกประเภทและมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการคัดแยกขยะมูลฝอยของเทศบาล การขนถ่ายและการขนส่ง ไม่มีปัญหาในการขนถ่ายและการขนส่ง แม้ว่าภายในชุมชนจะไม่มีสถานีนขนถ่ายขยะมูลฝอย เนื่องจากเทศบาลลงทุนและ

ดำเนินการขนถ่ายและขนส่งเอง อีกทั้งสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยอยู่ไม่ไกลจากชุมชน การสัญจรของการขนถ่าย และการขนส่งสามารถเข้าถึงชุมชนได้อย่างสะดวก รถขยะที่ให้บริการในชุมชนมีขนาดใหญ่ การให้บริการของรถขยะครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน การให้บริการเก็บมูลฝอยของรถขยะในชุมชนจำนวน 1 เที่ยวต่อวัน การขนถ่ายและการขนส่งเป็นรูปแบบรถขยะจะเก็บขยะจากจุดกำเนิดขยะจนเต็มรถ และทำการขนถ่ายและขนส่งไปยังสถานที่กำจัดขยะแบบเที่ยวต่อเที่ยวสอดคล้องกับกรมควบคุมมลพิษ (2547) ที่ได้สรุปวิธีการดำเนินการขนส่ง ควรมีระยะทางไม่ไกลให้รถขนส่งขยะมูลฝอยไปยังสถานที่กำจัดโดยตรง หากมีระยะทางไกลและมีปริมาณขยะมูลฝอยมากอาจจะต้องสร้างสถานีขนถ่าย เพื่อถ่ายเทจากรถขยะมูลฝอยลงสู่รถบรรทุกขนาดใหญ่ การกำจัดขยะมูลฝอย ไม่มีปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอย เนื่องจากการกำจัดขยะเองตั้งแต่ในครัวเรือน ด้วยวิธีเทกองรวมกันแล้วเผา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนยังไม่เข้าใจถึงผลกระทบจากการกำจัดขยะด้วยการเทกองรวมกันแล้วเผ่าว่าจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง และยังคงมีความต้องการให้เทศบาลมีบทบาทสำคัญในการกำจัดขยะมูลฝอยและกำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะสอดคล้องกับศุภกร แสงราช (2552) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเขตเทศบาลเมืองแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่า เทศบาลเป็นผู้มาเก็บขยะมูลฝอยไปกำจัด กรณีที่ครัวเรือนมีการกำจัดขยะมูลฝอยเองกำจัดโดย เทกองรวมกันแล้วเผา เพราะมีความสะดวกมากกว่า และต้องการให้เทศบาลกำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีรีไซเคิล ครัวเรือนมีส่วนร่วมกับชุมชนแสดงความคิดเห็นในการจัดการการแก้ไขปัญหา การกำหนดปัญหา ความต้องการจัดทำแผนงาน และโครงการเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยเสนอต่อเทศบาล

ภาพที่ 4 เส้นทางสัญจรยานกิจกรรม

การขนถ่ายและการขนส่ง ไม่มีปัญหาการขนถ่ายและการขนส่ง เนื่องจากเทศบาลเป็นผู้ลงทุนและดำเนินการขนถ่ายและขนส่งเอง อีกทั้งสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยอยู่ไม่ไกลจากชุมชน การสัญจรของการขนถ่ายและการขนส่งสามารถเข้าถึงชุมชนได้อย่างสะดวก รถขยะที่ให้บริการในชุมชนเป็นรถขนาดใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดในชุมชน การให้บริการเก็บมูลฝอยของรถขยะในชุมชนจำนวน 1 เที่ยวต่อวัน การขนถ่ายและการขนส่งเป็นรูป

แบบรถขนขยะจะเก็บขยะจากจุดกำเนิดขยะจนเต็มรถ และทำการขนถ่ายและขนส่งไปยังสถานที่กำจัดขยะแบบเหี่ยวต่อเหี่ยวสอดคล้องกับกรมควบคุมมลพิษ (2547) ได้สรุปวิธีการดำเนินการขนส่ง ควรมีระยะทางไม่ไกลให้รถขนส่งขยะมูลฝอยไปยังสถานที่กำจัดโดยตรง หากมีระยะทางไกลและมีปริมาณขยะมูลฝอยมากอาจจะต้องสร้างสถานีขนถ่าย เพื่อถ่ายเทจากรถขยะมูลฝอยลงสู่รถบรรทุกขนาดใหญ่ การวางผังชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ การขยายตัวของเมือง พบว่า มีปัญหาที่ทำให้เกิดขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จากการขยายตัวของอาคารสิ่งก่อสร้างที่เกิดขึ้นจำนวนมาก ซึ่งการขยายตัวของอาคารสิ่งก่อสร้างแสดงถึงปัญหาขยะมูลฝอยมากที่สุด มีแนวโน้มที่แสดงถึงการสูญเสียพื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่า มีปัญหาที่ทำให้เกิดขยะมูลฝอยจากการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนรวมกลุ่มต่อเนื่องหนาแน่น เนื่องจากมีแนวโน้มว่าจะเกิดเขตเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรมขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากการเกษตรไปเป็นพื้นที่ใช้สอยเชิงพาณิชย์ การขยายตัวของชุมชน ที่ทำให้ในชุมชนเกิดปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอย น้ำเสีย และการระบายน้ำ รูปแบบทางกายภาพของโครงสร้างเมือง พบว่า มีปัญหาจากการกระจายตัวของประชากร ขนาดของเมือง และลักษณะการกระจายตัวของอาคาร การเข้าถึงของประชากร และการเข้ามาเพื่ออยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ควรมีการสำรวจพื้นที่เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมไปเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินในแบบที่อยู่อาศัยมากที่สุด เนื่องจากเทศบาลเมืองบุรีรัมย์มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง มีการขยายความเป็นเมืองกระจายไปหลายพื้นที่เป็นปัจจัยดึงดูดให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรหลั่งไหลเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์มากขึ้น มีความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ทำให้ปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนประชากรสอดคล้องกับกนกอร บัวแก้ว (2549) ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าปัจจุบันเขตลาดกระบังมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินมาเป็นพื้นที่อยู่อาศัยมากเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเป็นพื้นที่ที่เมืองมีศักยภาพสูง โดยมีโครงการขนาดใหญ่พัฒนาหลากหลายโครงการทั้งที่กำลังก่อสร้างอยู่ในแผน และก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานครส่งผลต่อความต้องการที่อยู่อาศัย ทำให้มีประชากรย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมาก จึงมีบทบาทในการเป็นย่านที่อยู่อาศัยบริเวณชานเมืองของกรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดการขยายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งมีผลกระทบต่อที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่เปลี่ยนไปเป็นที่อยู่อาศัยและเพื่อกิจกรรมอื่นๆ และในอนาคตอาจมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ชนบทและเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้น

ปัจจัยการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ : ข้อมูลการศึกษาแนวทางการจัดการขยะภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ ผลจากการสัมภาษณ์ข้าราชการการเมือง ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า จากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ลักษณะโครงสร้างของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ กลุ่มองค์กร/ผู้บริหารของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์จึงมีนโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยให้การสนับสนุนการจัดการขยะแบบครบวงจรอันเป็นปัจจัยการจัดการขยะมูลฝอยโดยกระบวนการสร้างความร่วมมือ การมีส่วนร่วม การส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และเทศบาลได้เตรียมความพร้อมในการรองรับทั้งในด้านของการขยายเมือง จำนวนประชากร รวมไปถึงการรองรับการแก้ไขปัญหาปริมาณขยะที่จะเพิ่มขึ้นด้วย สอดคล้องกับปรัศภ์ ทรัพย์ผุด (2560) ได้ศึกษาแนวทางใน

การจัดการขยะชุมชนของเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี มีข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารควรมีการกำหนดแผนการปฏิบัติงานระยะยาวที่เป็นระบบสำหรับการจัดการขยะของชุมชนแบบครบวงจร ผู้บริหารผลักดันให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในพื้นที่ รวมถึงประชาชนในชุมชน เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการจัดการขยะโดยมีทิศทางและเป้าหมายร่วมกัน อีกทั้งชุมชนมีแนวคิดการจัดการขยะภายในชุมชนให้ถูกวิธีที่ควรเน้นประชาชนให้มีความรู้ที่ในการจัดการขยะที่ถูกต้องมากกว่าที่จะส่งเสริมโครงการก่อสร้างจุดสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย อาคารเก็บขยะรวบรวมขยะประเภทต่างๆ หรือสถานที่ในการกำจัดขยะในชุมชน เนื่องจากปัจจุบันเทศบาลเมืองบุรีรัมย์มีการส่งเสริมรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะด้วยวิธีการลดปริมาณการใช้ การคัดแยก การขนย้าย การกำจัด และการนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อปลูกจิตสำนึกในการรักษา ความสะดวกในขอบเขตบ้านของตน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพรทิพย์ บุญเพ็ง (2555) เรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอกะฉัง จังหวัดตราด พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอกะฉัง จังหวัดตราด ควรเน้นด้านการลดปริมาณขยะจากแหล่งกำเนิด รองลงมาคือ ด้านการคัดแยกขยะในครัวเรือน และด้านการกำจัดขยะจากครัวเรือน และสอดคล้องกับปิเชษฐ์ คงนอก (2555) ศึกษาการจัดการมูลฝอยของชุมชนเทศบาลตำบลดอนหวาย อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เทศบาลตระหนักในความสำคัญของปัญหาได้วางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม และพยายามสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในการเก็บขนมูลฝอย การคัดแยกมูลฝอย และการสร้างจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอย การจัดการรูปแบบการจัดเก็บมูลฝอยในชุมชนให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนนั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก

การสังเกตการณ์สำรวจเส้นทางจัดการขยะภายในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ พบว่า แหล่งที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์เกิดจากครัวเรือนในชุมชน และเกิดจากประชากรแฝงที่เข้ามาในรูปแบบของนักเรียน นักศึกษา และผู้ที่เข้ามาทำงาน ไม่มีขยะตกค้างบริเวณพื้นที่สาธารณะ ถนน ซอยหรือขยะตกค้างบริเวณบ้านเรือน/ร้านค้า เทศบาลเมืองบุรีรัมย์มีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจให้ประชาชนคัดแยกขยะตั้งแต่ในครัวเรือน และเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ชุมชนมีการคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด มีการแยกขยะมูลฝอย ขยะอันตราย และขยะติดเชื้อ มีการแปรรูปขยะมูลฝอย เช่น ขยะอินทรีย์นำมาแปรรูปเป็นปุ๋ยน้ำ (E.M.) เทศบาลรับผิดชอบกำจัดขยะมูลฝอยแบบฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (sanitary landfill) ด้วยวิธีฝังกลบบนพื้นที่ (area method) ปัญหาและอุปสรรคที่พบระหว่างเก็บข้อมูลพบว่า รถเก็บขนขยะที่มีสภาพเก่าชำรุด ซึ่งไม่เหมาะต่อการปฏิบัติงานเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย

ข้อเสนอแนะ

1) เทศบาลควรมีการเตรียมข้อมูลเชิงลึกในด้านต่าง ๆ เช่น การบันทึกฐานข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะที่เป็นปัจจุบันตลอดเวลาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เพื่อเอื้ออำนวยต่อการค้นคว้าหาข้อมูลให้ดียิ่งขึ้น จึงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องการศึกษาวิจัยต่อยอดองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นได้อย่างไม่สิ้นสุด

2) เทศบาลควรจัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และสามารถเปรียบเทียบหรือปรับให้ทันสมัยได้ตลอดเวลา และมีการกำหนดองค์กรและหน้าที่ใน

การควบคุม กำกับดูแลการจัดการขยะมูลฝอยมิให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

3) เทศบาลควรมีการกำหนดมาตรฐานและเกณฑ์การปฏิบัติในการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสม ตั้งแต่ระบบการเก็บรวบรวม การเก็บขน การขนส่ง และการกำจัด เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี

4) เทศบาลควรมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลสภาพปัญหาจากการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนและแหล่งกำเนิดต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องในแต่ละชุมชน และควรมีการจัดเตรียมที่ดินที่เหมาะสมสำหรับใช้กำจัดขยะมูลฝอยในระยะยาว รวมทั้งให้มีการกำหนดสงวนไว้เพื่อการกำจัดขยะมูลฝอยในผังเมืองด้วย

5) เทศบาลควรศึกษา การวางแผนการจัดทำผังเมืองรวม และทำความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และลักษณะโครงสร้างของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมการพัฒนาเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป

6) เทศบาลควรให้ความสำคัญในเรื่องการลดปริมาณขยะ ณ แหล่งกำเนิดต้นทางมากกว่าการลงทุนการจัดการขยะปลายทาง และควรให้ความสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอยทั้งระบบ

7) ควรศึกษาผลกระทบของการขยายเมืองต่อรูปแบบกายภาพเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบกายภาพของเทศบาล และขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์ที่ดินและการจัดการสภาพแวดล้อมโดยรอบได้อย่างเหมาะสม

8) ควรมีการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมของการจัดการขยะมูลฝอยจากชุมชนที่เหมาะสมกับสภาพสังคม วัฒนธรรมการดำรงชีวิตของประชาชน และสภาพเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่ของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์

9) ในอนาคตการขยายตัวของเมืองมีแนวโน้มที่จะขยายออกไปยังพื้นที่บริเวณโดยรอบเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพราะฉะนั้นจึงต้องมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อที่จะกำหนดการวางผังเมืองเพื่อที่จะใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2547). *การจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจรคู่มือสำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมควบคุมมลพิษ. (2561). *ข้อมูลปริมาณมูลฝอยของเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล*. กรุงเทพฯ : กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

กิตติ วิชาวงศ์. (2554). *พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนใน เขตเทศบาลตำบลทุ่งสะเดา ตำบลวังเย็น อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา*. ปัญหาพิเศษ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารงานท้องถิ่น, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.

เทศบาลเมืองบุรีรัมย์. (2562). *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน แผนพัฒนาเทศบาล 3 ปี (2560–2562)*. สำนักงานเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์.

เทศบาลเมืองบุรีรัมย์. (2562). *สถิติประชากร*. สำนักงานทะเบียนเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์.

ปรภักดิ์ ทรัพย์ผุด. (2560). *แนวทางในการจัดการขยะชุมชนของเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- พรทิพย์ บุญเพ็ญ. (2555). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนใน เขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอกะชัง จังหวัดตราด. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิเชษฐ์ คงนอก. (2555). การจัดการมูลฝอยของชุมชนเทศบาลตำบลดอนหวาย อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต หลักสูตรการบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภค. สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ศุภกร แสงราช. (2552) แนวทางพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเขตเทศบาลเมืองแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. กำแพงเพชร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุพรรณษา จิราภาณุสรณ์ และฉัตรชัย โชติษฐยางกูร. (2561). การพัฒนาแผนแม่บทสำหรับการบริหารจัดการขยะชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *UBU Engineering Journal*. 10(2), 22-32,